

OIK-10 Keinänen Juho(UM)

21.10.2019

Vaiteliaisuuspyyntö, kunnes asiasta
neuvoston päätös
Neuvoston päätös asiasta 11.11.2019,
vaiteliaisuuspyyntö päättynyt 11.11.2019.

Asia

**EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/Itäisen Välimeren tilanteen vuoksi
asetettavat rajoittavat toimenpiteet**

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ulkoasiainneuvosto hyväksyi 14.10.2019 päätelmät, joissa se kehotti korkeaa edustajaa ja komissiota valmistelemaan ja esittämään ehdotukset rajoittavien toimenpiteiden (pakotteiden) puitteista niitä henkilöitä ja yhteisöjä kohtaan, jotka ovat vastuussa hiilivetyjen laittomasta poraustoiminnasta itäisellä Välimerellä tai osallistuvat siihen. Päätelmissä vahvistetaan solidaarisuus Kyproksen suvereniteetille ja täysivaltaisille oikeuksille ja kehotetaan Turkkia keskeyttämään kansainvälisen oikeuden vastaiset poraukset sekä vahvistetaan aiemmat kannanotot siitä, että maiden välisten talousvyöhykkeiden ja mannerjalustan rajat tulisi sopia neuvottelemalla ja kansainvälistä oikeutta kunnioittaen.

Ehdotetuilla säädöksillä mahdollistettaisiin myöhemmässä vaiheessa matkustusrajoitteiden ja varojen jäädytyksen kohdentaminen porauksista vastuullisiin henkilöihin ja yhteisöihin.

Säädösehdotusten käsittely alkaa ulkosuhdeneuvosten työryhmässä (RELEX) maanantaina 21.10.2019. Jatkokäsittelyaikataulun osalta tavoitteena on Coreper II 30.10.2019 ja hyväksyminen myöhemmin täsmentyvässä neuvostossa tai kirjallisella menettelyllä.

Suomen kanta

Suomi tukee valmisteltuja rajoittavia toimenpiteitä sekä niiden käyttöönottoa. EU:n tulee osoittaa Kyprokselle konkreettisella tavalla solidaarisuutta sekä lähettää Turkille vahva viesti itäisen Välimeren poraustoiminnan keskeyttämiseksi Kyproksen tuntumassa. Turkki on jatkanut koeporaustoimintaa Kyproksen lähistöllä huolimatta EU:n toistuvista lopetuskehotuksista. Pakotteiden asettamisessa tulee edetä vaiheittain sekä yhdistää pakotekeinojen rinnalle diplomaattiset ponnistelut.

Suomi pitää tärkeänä, että pakotteet kohdennetaan mahdollisimman tarkasti. Kohdentamalla pakotteita erikseen nimeltä mainittujen henkilöiden varallisuuteen ja liikkumisvapauteen voidaan lisätä painetta niitä tahoja kohtaan, joiden todetaan kantavan

suurin vastuu porauksista. Pakotteiden mahdollisimman tarkalla kohdentamisella voidaan myös vähentää pakotteista sivullisille mahdollisesti aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia.

Pääasiallinen sisältö

Turkin poraukset itäisellä Välimerellä

Turkin ja Kyproksen väliset suhteet ovat kesän 2019 aikana entisestään heikentyneet itäisen Välimeren merenalaisten hiilivetyjen hyödyntämistä koskevien kiistojen takia. Turkki aloitti kesäkuussa poraustoiminnan Kyproksen tuntumassa, jossa on nyt mukana kaksi koeporausalusta ja yksi merenpohjan tutkimusalus. Fatih-koeporausalus on ollut kesäkuusta lähtien Kyproksen länsipuolella. Yavuz-koeporausalus aloitti koeporaukset ensin Kyproksen koillisella puolella, mutta on lokakuussa siirtynyt Kyproksen eteläpuolelle. Koeporauksista on ilmoitettu nyt lohkona, jonka oikeudet Kypros on myöntänyt ranskalaiselle Totalille ja italialaiselle ENI:lle. Porausaluksia on ollut saattamassa turkkilaisia sotilasaluksia.

Turkki on samaan aikaan koeporaustoiminnan jatkuessa huolestuttavalla tavalla vahvistanut sotilaallista läsnäoloaan alueella, ml. Kyproksen saaren jakavan YK:n puskurivyöhykkeen rajalla sekä useita kertoja uhannut avata Varoshan autiokaupungin, jonka asema on määriteltä YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmilla.

Eurooppa-neuvosto tuomitsi Turkin poraustoimien jatkumisen 20.6. ja vaati niiden lopettamista EU:n annettua tätä ennen useita vastaavia viestejä Turkille. Eurooppa-neuvosto pyysi ulkosuhdehallintoa ja komissiota valmistelevaan ehdotuksia myös kohdennetuiksi toimiksi.

Tämän jälkeen ulkoasianneuvosto päätti 15.7. EU:n Turkkia koskevista kohdennetuista toimistaporauskiistassa (ei varsinaisia pakotteita): EU-Turkki assosiaationeuvoston ja korkean tason dialogien peruuttaminen toistaiseksi, EU-Turkki ilmaliikennesopimusneuvottelujen keskeyttäminen sekä Turkin IPA-rahoituksen leikkaus ja pyyntö Euroopan investointipankille EIP:lle harkita uudelleen lainojaan Turkille. Samalla Turkia varoitettiin EU:n varsinaisista rajoittavista toimenpiteistä (pakotteista) Turkin koeporaustoiminnan jatkuessa, mikä nyt on siis ottamassa askeleen eteenpäin.

Kyprosta ympäröiviltä merialueilta löydettiin 2010-luvun alueella maakaasua, jonka hyödyntäminen on käynnistynyt hitaasti. Kypros myönsi maaliskuussa 2017 talousvyöhykkeellään useille kansainvälisille energiayhtiöille maakaasun koeporaus- ja hyödyntämisoikeuksia (mm. ENI, Total, Exxon Mobil, Qatar Petroleum). Exxon Mobil ilmoitti helmikuussa 2019 löytäneensä kohtuullisen merkittävän kaasuesiintymän, joka ei kuitenkaan sellaisenaan ole yksin kaupallisesti hyödynnettävissä. Merkittävämpiä kaasuvaroja itäisellä Välimerellä on löydetty Egyptin ja Israelin tuntumasta. Kypros on lisännyt energia-asioissa yhteistyötään erityisesti Israelin, Egyptin ja Kreikan kanssa.

Kypros on sopinut talousvyöhykkeensä rajoista Egyptin, Israelin ja Libanonin kanssa, mutta ei Turkin kanssa. Turkki ei kuulu YK:n merioikeusyleissopimukseen UNCLOS:in sopimusoapuoliin, eikä se tunnusta Kyproksen talousvyöhykkeen rajoja. Turkki on esittänyt Välimerellä laajat meriväyhykevaatimukset, jotka käytännössä sivuuttavat Kyprokselle merioikeusyleissopimuksen mukaan kuuluvan aluemeren ja talousvyöhykkeen. Turkki katsoo, että osa Kyproksen myöntämistä porauslisensseistä sijaitsee Turkin mannerjalustalla tai 'Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan (TRNC)' talousvyöhykkeellä. 'TRNC' on myöntänyt Turkin valtion energiayhtiölle lisenssin suorittaa merenpohjan seismisiä tutkimuksia ja koeporauksia talousvyöhykkeeksi

julistamallaan merialueella. Kypros ja Kreikka pitävät sopimusjärjestelyjä laittomina, koska mikään muu valtio kuin Turkki ei ole tunnustanut 'TRNC':ta.

Kyproksen jälleenyhdistymisneuvottelut ovat olleet pysähdyksissä kesästä 2017 alkaen edettyään sitä ennen historiallisen pitkälle. YK:n pääsihteeri António Guterres tapasi saaren yhteisöjen johtajia syyskuussa YK:n korkean tason viikolla, mutta neuvotteluprosessia ei saatu yrityksistä huolimatta käynnistettyä uudelleen. Pääsihteeri Guterres jatkaa edelleen YK:n edustaja Jane Holl Luten avustuksella pyrkimyksiä selvittää mahdollisuuksia jälleenyhdistymisneuvottelujen avaamiseksi.

Pakotteiden sisältö pääpiirteissään

Hyväksyttävänä olevilla säädöksillä mahdollistettaisiin rajoittavien toimenpiteiden asettaminen myöhemmin nimettäviä tahoja kohtaan. Vaikka pakotteiden asettamisen taustalla on Turkin tekemät poraukset, pakotteita voitaisiin kohdistaa porauksiin osallistuviin henkilöihin ja yhteisöihin niiden kansalaisuudesta riippumatta.

Tällä erää rajoittavien toimenpiteiden kohteeksi ei vielä asetettaisi henkilöitä tai yhteisöjä, vaan niiden kohdentaminen henkilöihin ja yhteisöihin edellyttää erillistä neuvoston päätöstä. Pakotteiden asettamisessa edetään vaiheittain ja listauksia voitaisiin tehdä tilanteen jatkuessa tai kärjistyessä. Rajoittavien toimenpiteiden kohteeksi asetettavien henkilöiden ja yhteisöjen varat olisi jäädytettävä ja näille olisi kiellettyä luovuttaa varoja tai taloudellisia resursseja. Lisäksi henkilöiden maahantulo ja kauttakulku tulisi estää.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

UM/EUR-40 Mika Ruotsalainen, p. 0295 350 305
 UM/EUR-40 Esko Männistö, p 0295 350 579
 UM/OIK-10 Juho Keinänen, p. 0295 351 979

EUTORI-tunnus

EU/2019/1288, EU/2019/1289

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
